



# **BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI**

**FANIDAN  
MUSTAQIL ISHI**

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI  
BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT  
KAFEDRASI

*Gr.Nº* \_\_\_\_\_

*F.I.O.* \_\_\_\_\_

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI  
fanidan  
**MUSTAQIL ISHI**  
(II-semestr)

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi professori, i.f.d

R.D.Dusmuratov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Toshkent – 2021

## M U N D A R I J A

<b>KIRISH.....</b>	<b>4</b>
<b>I-MUSTAQIL ISH .....</b>	<b>5</b>
BAHOLASH MEZONI .....	6
I. NAZARIY SAVOLLAR.....	7
II. AMALIY TOPSHRIQLAR.....	14
2.1. Tannarxni kalkulyatsiya qilishning buyurtmali usuli.....	14
2.2. Tannarxni kalkulyatsiya qilishning jarayonli usuli.....	16
2.3. Mahsulotlar tannarxini «Standart-cost» usuli bo‘yicha hisoblash.....	18
2.4. Mahsulotlar tannarxini «Direct-cost» usuli bo‘yicha hisoblash.....	19
2.5. Asosiy xo‘jalik jarayonlarini hisobga olish.....	21
<b>II-MUSTAQIL ISH .....</b>	<b>31</b>
BAHOLASH MEZONI .....	32
I. NAZARIY SAVOLLAR.....	33
II. AMALIY TOPSHRIQLAR.....	41
2.1. Buxgalteriya hisobi registrlarini rasmiylashtirish.....	41
2.2. Buxgalteriya hisobining memorial-order shakli.....	47
2.3. Buxgalteriya hisobining jurnal-order shakli.....	53
2.4. Moliyaviy hisobot, tuzish va taqdim etish.....	54
<b>III-MUSTAQIL ISH .....</b>	<b>61</b>
BAHOLASH MEZONI .....	62
I. NAZARIY SAVOLLAR.....	63
II. AMALIY TOPSHRIQLAR.....	75
2.1. «Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida»gi qonun – buxgalteriya hisobining huquqiy negizi.....	75
2.2. Buxgalteriya hisobining milliy standartlaridagi talablarning qo‘llanilishi.	77
2.3. Buxgalteriya hisobi va hisobotini tashkil etish.....	79
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.....	89

## K I R I SH

*Har qanday chuqur bilim faqat mustaqil  
o‘qish yo‘li bilangina orttiriladi.  
Rubakin N.A*

Talabalarning o‘z ustida mustaqil ishlashi, ularning avvalo shaxs, qolaversa, mutaxassis sifatida shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ishlashni oqilona tashkil etish aqliy charchash va hissiy zo‘riqishlar ehtimolini kamaytiradi.

**Talabalarning universitetda muvaffaqiyatli ta’lim olishi mustaqil ishlashni tashkil etish va amalga oshirish uslublarini tez hamda puxta egallashiga bog‘liq.**

Mustaqil ta’lim mazmuni quyidagi elementlardan iborat:

- mustaqil ta’limning yaqin va uzoq kelajak uchun maqsadini aniqlash;
- o‘rganiladigan masalalarni talabalarning mustaqil tanlashi va asoslashi;
- mustaqil ta’limning aniq rejasi va dasturini ishlab chiqish;
- o‘zini-o‘zi nazorat qilishning shakllari va muddatlarini aniqlash;
- talabaning olgan bilimlarini kengaytirish va chuqurlashtirishga ehtiyojini aniqlashi;
- talaba o‘zining intellektual va shaxsiy imkoniyatlarini aniqlashi.

Talabalarda mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini rivojlantirish barobarida mustaqil va tanqidiy fikrlash layoqatini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bunday xususiyatlarga ega odam, odatda, **qat’iyatliligi, o‘z faoliyatini aniq rejalashtirishi va yo‘l qo‘ygan xatolarini tahlil qilish va tuzatishga tayyorligi, vaziyatni to‘g‘ri baholay olishi va maqsadga erishmaguncha orqaga chekinmasligi** bilan ajralib turadi. Bunday odamga o‘z hatti-harakatini baholash, intellektual usullar va strategiyalarni tushunib qo‘llash, o‘zining bilim olish faoliyatidagi kamchiliklarini va ularning sabablarini tahlil qilish va erishgan yutuqlarini baholash hamda murosa yo‘llarini izlash kabi fazilatlar xosdir.

O‘qilgan materiallarni xotirada yaxshi saqlab qolish va unutmaslik uchun uni tushunish va uqib olish zarur. Shuning uchun xalq orasida «*o‘qish boshqa, uqish boshqa*» deyiladi.

«Buxgalteriya hisobi nazariyasi» faniga mustaqil ta’lim uchun jami 180 soat (6 kredit) ajratilgan, shundan: birinchi semestr uchun 90 soat (3 kredit) va ikkinchi semestr uchun 90 soat (3 kredit). Mashg‘ulotlar boshlanishidan oldin, talabalarga mustaqil ta’lim topshiriqlaridan iborat uslubiy qo‘llanma yetkaziladi. Qo‘llanma ikki qismdan iborat (har bir semestr uchun alohida), fanning ishchi o‘quv dasturi va kalendar rejasiga to‘liq mos keladi. Har bir mavzu doirasida nazorat savollari va ularga javob topish uchun joy qoldirilgan, so‘ngra bir nechtadan amaliy mashqlar hamda ularni bajarish uchun uslubiy tavsiyalar berilgan. Qo‘llanma semestr boshida talabalarga yetkazilib, tushuntiriladi va vujudga kelgan savollar bo‘yicha mashg‘ulotlar davomida maslahat berib boridi. Har 1 kredit (30 soat) uchun ajratilgan vaqt tugagan sanada talabalardan mustaqil ish topshiriqlari yig‘ib olinib, baholanadi va keyingi modulni mustaqil bajarishlari uchun talabalarga qaytib beriladi. Har bir kredit uchun ajratilgan mustaqil ish yakunida bajarilgan ishlar qisqacha muhokama qilinadi, umumlashtiriladi va yakun yasaladi hamda navbatdagi modul (kredit, 30 soat) bilan aloqadorligi (uzviy bog‘liqligi) to‘g‘risida ma’lumot va uni bajarish bo‘yicha yo‘llanma beriladi. Barcha mustaqil ish mavzulari bo‘yicha mashg‘ulotlar shunday tarzda izchil va uzviylikda bajarilib, har semestr yakunida talaba 3 kreditni va fan yakunida 6 kreditni to‘liq o‘zlashtiradi, ya’ni fanning ishchi dasturida qo‘yilgan maqsadga erishiladi.

*Mualliflar*

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

**BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT KAFEDRASI**

*Gr.Nº* \_\_\_\_\_

*F.I.O.* \_\_\_\_\_

**BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI  
fanidan  
1-MUSTAQIL ISHI**

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi professori, i.f.d

R.D.Dusmuratov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Mustaqil ish topshiriqlari berildi: \_\_\_\_\_ «\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ y.

Mustaqil ish topshiriqlarini oldim: \_\_\_\_\_ «\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ y.

Toshkent – 2021

## **BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI FANIDAN**

### **1-MUSTAQIL ISH BAHOLASH MEZONI**

<b>№</b>	<b>Topshiriqlar</b>	<b>Baho<sup>1</sup></b>
1	Nazariy savollarga javobi	
2	Amaliy topshriqlarning bajarilishi	
2.1	Tannarxni kalkulyatsiya qilishning buyurtmali usuli	
2.2	Tannarxni kalkulyatsiya qilishning jarayonli usuli	
2.3	Mahsulotlar tannarxini «Standart-cost» usuli bo‘yicha hisoblash	
2.4	Mahsulotlar tannarxini «Direct-cost» usuli bo‘yicha hisoblash	
2.5	Asosiy xo‘jalik jarayonlarini hisobga olish	
	<b>O‘rtacha baho</b>	

---

<sup>1</sup> Mustaqil ish 5 ballik tizim bo‘yicha (5«a’lo», 4«yaxshi», 3 «qoniqarli», 2«qoniqarsiz») baholanadi. Har bir bo‘lim va so‘ngra umumiy o‘rtacha baho oddiy arifmetik usul bo‘yicha aniqlanadi.

**I. «BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI» FANIDAN  
NAZARIY SAVOLLAR  
(O‘Z TUSHUNCHANGIZNI QISQA VA ANIQ YOZING!)**

1. Kalkulatsiya tushunchasi va uning ahamiyatini tavsiflang?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

2. Kalkulatsiyani qanday turlarini bilasiz? Ularni qo‘llanilishini tavsiflab bering.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

3. Kalkulatsiya obyekti deganda nimani tushunasiz va uning qanday turlarini bilasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

4. Kalkulatsiya birligi deganda nimani tushunasiz va uning qanday turlarini bilasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

5. Xarajatlar qanday belgilar bo'yicha turkumlanadi?

6. Xarajatlar iqtisodiy elementlari bo'yicha qanday guruhanadi?

7. Mahsulot (ish, xizmat) larning ishlab chiqarish tannarxi qanday moddalardan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

8. Mahsulot (ish, xizmat) lar birligining tannarxi qanday hisoblanadi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

9. Xarajatlarni hisobga olish va mahsulot (ish, xizmat) lar tannarxini kalkulatsiyalashning qanday usullari mavjud? Ularni tavsiflang.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## 10. Asosiy xo‘jalik jarayonlarining mazmunini tushuntiring?

11. Ta'minot jarayoni va uni hisobga olishning mazmunini bayon qiling?

12. Ishlab chiqarish jarayoni va uni hisobga olishning mazmunini bayon qiling?

13. Reja va haqiqiy tannarx o‘rtasida tafovut aniqlansa qayday korrektirovka qilinadi?

14. Mahsulot ishlab chiqarish xarajatlari tarkibiga qanday xarajatlar kiradi?

15. Realizatsiya jarayonining mohiyati va uning hisobi qanday tashkil etiladi?

16. Realizatsiya jarayonida qanday xo‘jalik operatsiyalari yuzaga keladi va ularni hisobga olish tartibini tushuntiring?

17. Moliyaviy natijalarni shakllantirish hisobi qanday tashkil etiladi?

## II. AMALIY TOPSHRIQLAR

### 2.1. Tannarxni kalkulyatsiyalashning buyurtmali usuli

«SAMO» xususiy korxonasi buyurtmali tannarx aniqlash usulida bevosita xarajatlar (asosiy materiallar va asosiy ishlab chiqarish ishchilar ish haqi) va ishlab chiqarish ustama xarajatlari (ishlab chiqarish ishchilarining mehnat haqi xarajattlaridan foydalangan holda taqsimlanadi) asosida hisoblanadigan normal-kosting(normal-costing)dan foydalaniladi.

1010-«MATERIALLAR» scho'ti	6710-«Mehnatga haq to'lash bo'yicha xodimlar bilan hisob-kitoblar» scho'ti
31.12.20... y.ga qoldiq 15 000	31.12.20... y.ga qoldiq 3 000
2510-«Umumishlab chiqarish xarajatlari» scho'ti	2810-«Ombordagi tayyor mahsulot» scho'ti
Yanvar oyi obroti 57 000	31.12.20... y.ga qoldiq 20 000

#### **Qo'shimcha ma'lumotlar:**

1. Ishlab chiqarish ustama xarajatlari dekabr oyidagi belgilangan rejulashtirilgan (budget) koeffitsientlaridan (stavkalaridan) foydalangan holda taqsimlanadi. Budgetga 20... yil uchun 600 000 so'm ishlab chiqarish ustama xarajatlari, 400 000 so'm ish haqi xarajatlari kiritilgan.
2. 20... yil 31 dekabrga tugallanmagan ishlab chiqarish scho'tida 2 000 so'm asosiy ishchilarning ish haqi xarajatlari (ishchilar tomonidan 125 soat sarflangan), 8 so'mlik bevosita asosiy material xarajatlari sarflangan №419-sonli buyurtma bo'lgan.
3. Yanvar oyida ishlab chiqarishga sarflangan materiallar umumiyligi qiymati 90 000 so'm;
4. Yanvar oyida ishlab chiqarilgan tayyor mahsulot tannarxi 180 000 so'm;
5. 20... yil 31 yanvarda materiallar zaxirasi 20 000 so'm;
6. 20.. yil 31 yanvarda tayyor mahsulotlar zaxirasi 15 000 so'mni tashkil etgan.
7. Barcha ishlab chiqarish ishchilari mehnatiga haq to'lash tarif stavkasi bir xil. Asosiy ishlab chiqarish xodimlarining ishlangan soatlari 2 500 soatni tashkil etgan. Yordamchi ishlab chiqarish xodimlarining, nazoratchilar va boshqalarning mehnat haqi xarajatlari 10 000 so'mga teng.
8. Yanvar oyida to'langan umumiyligi ish haqi summasi 52 000 so'mga teng (ish haqidan ushlanmalar hisobga olinmaydi).
9. Barcha haqiqatda sarflangan ishlab chiqarish ustama xarajatlari scho'tida hisobga olingan.

#### **Talab qilinadi:**

1. «Samo» xususiy korxonasi uchun buxgalteriya provodkalarini tuzing va 20... yil 31 yanvar holatiga T-scho'tlarni to'ldiring.

2. Yuqoridagi ma'lumotlardan foydalangan holda yanvar oyida №419-sonli buyurtmaga olib boriladigan ishlab chiqarish xarajatlarini hisoblang.

## **2.2. Tannarxni kalkulyatsiyalashning jarayonli usuli**

«MALIKA» xususiy korxonasi mahsulotlarni yig'ish bo'limining avgust oyidagi ishlab chiqarish bilan bog'liq ma'lumotlari:

Ko'rsatkichlar	Natural birliklar	Asosiy materiallar	Qo'shimcha xarajatlar
Davr boshiga tugallanmagan ishlab chiqarish (1-avgust)	8	4 933 600	910 400
Avgust oyida ishlab chiqarishga berildi	50		
Avgust oyida ishlab chiqarish yakunlandi	46		
31- avgustga tugallanmagan ishlab chiqarish	12		
Avgust oyi bo'yicha jami xarajatlar		32 200 000	13 920 000

## **Qo‘shimcha ma’lumotlar:**

1 avgustdagi tugallanmagan ishlab chiqarishning tugallanganlik darajasi: materiallar bo'yicha 90 %; qo'shilgan xarajatlar (ishlov berish qiymati bo'yicha 40 %).

31 avgustdagi tugallanmagan ishlab chiqarishning tugallanganlik darajasi materiallar bo'yicha 60 %; qo'shilgan xarajatlar bo'yicha 30 %.

## Talab qilinadi:

1. Asosiy materiallar va qo'shilgan xarajatlar (ishlov berish qiymati) bo'yicha tenglashtirilgan (ekvivalent) birliklar miqdorini hisoblang.
  2. Bir tenglashtirilgan (ekvivalent) birlikka to'g'ri keladigan asosiy materiallar hamda qo'shilgan xarajatlar qiymatini hisoblang.
  3. Ishlab chiqarish xarajatlarini tayyor mahsulotlar va tugallanmagan ishlab chiqarish o'rtaida taqsimlang.
  4. Yuqorida bajarilgan amallarni FIFO usulida bajaring.



### **2.3. Mahsulotlar tannarxini «Standart-cost» usuli bo‘yicha hisoblash**

Korxona mahsulot ishlab chiqarish faoliyati bilan shug‘ullanadi. Hisobot davrida korxona ruchka ishlab chiqarish bo‘yicha xarajatlar me’yorini aniqladi: to‘g‘ri material xarajati har bir ruchka uchun – bitta (0,040 kv metr), plastmassa korpusdan va ruchkani harakatlantiruvchi qismdan iborat bo‘ladi. Shundan, to‘g‘ri material xarajati bir metr kvadrat uchun 1000 so‘m va bitta harakatlantiruvchi mexanizm uchun 35 so‘mni tashkil qiladi.

To‘g‘ri mehnat xarajatlari – shtamplash sexida, bitta ruchka uchun – 0,01 soatni va yig‘ish sexida – 0,05 soatni tashkil etadi. To‘g‘ri mehnat xarajatlarining bir soatlik me’yorlashtirilgan pul miqdori, shtamplash sexida – 280 so‘mga va yig‘ish sexida 250 so‘mga teng.

Umum ishlab chiqarish xarajatlarining me'yoriy koeffitsientlari quydagicha:

- o‘zgaruvchan xarajatlari qismi uchun bir soatlik mehnat xarajatlari miqdoridan 450 so‘m;
  - doimiy xarajatlar qismi uchun 180 so‘m.

**Talab qilinadi.** Korxona tomonidan ishlab chiqariladigan bir dona ruchkaning me'yorlashtirilgan ishlab chiqarish tannarxini aniqlang.

#### **2.4. Mahsulotlar tannarxini «Direct-cost» usuli bo‘yicha hisoblash**

«ARZANDA» mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) mahsulot ishlab chiqarish jarayoni bilan shug'ullanadi va quyidagi smetaga ega (1 dona uchun):

Ko'rsatkichlar	Summa, ming so'm
Realizatsiya bahosi	150
Asosiy materiallar	50
Ishbay haq to'lash	20
Ishlab chiqarish ustama xarajatlari, o'zgaruvchan qismi	20
Ishlab chiqarish ustama xarajatlari, doimiy qismi, 1 oy uchun	200 000
Noishlab chiqarish xarajatlari, o'zgaruvchan qismi	15
Noishlab chiqarish xarajatlari, doimiy qismi, 1 oy uchun	50 000
Ishlab chiqarish hajmi, bir oyda birliklar	4 000 dona

**Talab qilinadi.** Hisobot davrida «ARZANDA» MChJ tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot miqdori 4000 donani tashkil etadi. Shundan hisobot davrida 3800 donasini realizatsiya qilingan. Quyidagi usullardan foydalangan holda hisobot davri uchun «ARZANDA» MChJning moliyaviy natijasini aniqlang va hisobotini tuzing:

1. Xarajatlarni to‘liq taqsimlash orqali tannarxni hisoblash.
  2. O‘zgaruvchan xarajatlar asosida mahsulot tannarxini aniqlash



## **2.5. Asosiy xo‘jalik jarayonlarini hisobga olish**

1. «ABDUSHUKUR FARM» mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)da hisobot davri boshiga quyidagi aktivlar va passivlar mavjud:

Asosiy vositalar – 95 240 000 so‘m, Ustav kapitali – 80 800 000 so‘m, Taqsimlanmagan foyda – 10 350 000 so‘m, Materiallar – 34 200 000 so‘m, Budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 1700 000 so‘m, Yoqilg‘i – 700 000 so‘m, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 5 500 000 so‘m, asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 45 500 000 so‘m, Ta’sischilarning qarzlari – 8 400 000 so‘m, Qisqa muddatli bank krediti – 60 345 000 so‘m, Kassadagi pul mablag‘lari – 5 000 so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 8 500 000 so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 74 150 000 so‘m.

**«ABDUSHUKUR FARM» MChJ mahsulot ishlab chiqarishga ixtisoslashgan bo‘lib, hisobot oyida quyidagi xo‘jalik operatsiyalari sodir bo‘lgan (shartli ravishda):**

1. 2021 yil 12 yanvarda ishlab chiqarishga 39 000 000 so‘mlik materiallar berildi. Shuningdek, asosiy ishlab chiqarishda ishlatilayotgan transport vositalari uchun 300 000 so‘mlik yoqilg‘i-moylash materiallari berildi.

2. 2021 yil 2 yanvarda mol yetkazib beruvchilardan 10 000 000 so‘mlik materiallar olindi. 2021 yil 20 yanvarda mazkur materiallar qiymati to‘lab berildi.

3. MChJning qisqa muddatli bank kreditlarining bir qismi 10 000 000 so‘m 2021 yil 10 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan to‘landi.

4. MChJni budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlari 1700 000 so‘m 2021 yil 5 yanvarda tuman soliq inspeksiyasiga o‘tkazib berildi.

5. Hisob-kitob scho‘tidan 2021 yil 18 yanvarda ish haqi va xizmat safari uchun avans olindi - 9 000 000 so‘m.

6. Kassadan to‘lov vedomostiga asosan 2021 yil 19 yanvarda 8 500 000 so‘m ish haqi tarqatildi. Hamda 500 000 so‘m xizmat safari uchun avans berildi.

7. Ta’sischilar ustav kapitali oldidagi qarzini naqd pulda to‘ladi – 8 400 000 so‘m.

8. «Tuman neft ta’midot» unitar korxonasidan xo‘jalik maqsadlarida foydalanish uchun 2021 yil 27 yanvarda 300 000 so‘mlik yoqilg‘i olindi.

9. Ish haqi hisoblandi (26.01.2021 yil):

- asosiy ishlab chiqarish xodimlariga - 24 000 000 so‘m;
- ma’muriy boshqaruv xodimlariga – 6 000 000 so‘m.
- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
- ishlarga hisoblangan ish haqidan daromad solig‘i hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga ajratma hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling).
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg‘arib boriladigan pensiya hisob raqamiga ajratma hisoblang.

10. Asosiy vositalarga eskirish hisoblandi (2021 yil 29 yanvar):

- asosiy ishlab chiqarishda foydalanilayotgan asosiy vositalarga –

7 000 000 so‘m

- ma‘muriy maqsadlarda foydalanayotgan asosiy vositalarga – 1 200 000 so‘m.

11. MChJ hisobot davrida ishlab chiqarish faoliyatidan olingan tayyor mahsulotlarni haqiqiy tannarxida omborga qabul qildi (2021 yil 30 yanvar).

12. MChJda o‘tkazilgan inventarizatsiya ma’lumotlariga ko‘ra kassada 50000 so‘m naqd pul kamomadi aniqlandi. Aniqlangan kamomad summasi moddiy javobgar shaxs, kassir A.Olimovdan naqd pulda undirishga qaror qilindi (2021 yil 31 yanvar).

13. MChJ hisobot davrida ishlab chiqarilgan mahsulotlari haqiqiy tannarxida sotishga chiqarildi va shartnoma asosida xaridorlarga 102 000 000 so‘mga sotildi.

14. MChJ aylanmadan olinadigan soliq to‘lovchisi hisoblanadi. Belgilangan soliq stavkasi – 4 %.

### **Topshiriqlar:**

1. «ABDUSHUKUR FARM» MChJ aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing.

#### **«ABDUSHUKUR FARM» MChJ ning buxgalteriya balansi (20... yil 1 yanvar holatiga)**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
<b>I. Uzoq mud. aktivlar</b>			<b>I. O‘z manbalari</b>		
<b>I bo‘lim jami</b>			<b>I bo‘lim jami</b>		
<b>II Joriy aktivlar</b>			<b>II Majburiyatlar</b>		
<b>II bo‘lim jami</b>			<b>II bo‘lim jami</b>		
<b>B a l a n s</b>			<b>B a l a n s</b>		

2. Hisobot oyida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

## Xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari

## **Tegishli sintetik scho‘tlarda xo‘jalik muomilalarini guruhash**

### 3. Hisobot davri uchun oborot vedomostini tuzing

OBOROT VEDOMOSTI

4. Hisobot davri oxiriga buxgalteriya balansini tuzing (Buxgalteriya balansi 1-sonli shakl yuqorida 1-topshriqda keltirilgan).

2. «FARRUX FAYZ» mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)da hisobot davri boshiga quyidagi aktivlari va passivlari mavjud:

Asosiy vositalar – 95 240 000 so‘m, Ustav kapitali – 86 800 000 so‘m, Taqsimlanmagan foyda – 10 350 000 so‘m, Materiallar – 34 200 000 so‘m, Budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 1700 000 so‘m, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 4 800 000 so‘m, Asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 45 500 000 so‘m, Ta’sischilarning qarzlari – 18 400 000 so‘m, Qisqa muddatli bank krediti – 160 345 000 so‘m, Kassadagi pul mablag‘lari – 5 000 so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 18 500 000 so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 180 150 000 so‘m.

**«FARRUX FAYZ» MChJ mahsulot ishlab chiqarishga ixtisoslashgan bo‘lib, hisobot oyida quyidagi xo‘jalik muomalalari sodir bo‘lgan (shartli ravishda):**

1. 2021 yil 2 yanvarda mol yetkazib beruvchilardan 10 000 000 so‘mlik materiallar olindi. 2021 yil 20 yanvarda mazkur materiallar qiymati to‘lab berildi.

2. MChJni budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlari 1700 000 so‘m 2021 yil 5 yanvarda tuman soliq inspeksiyasiga o‘tkazib berildi.

3. MChJning qisqa muddatli bank kreditlarining bir qismi 18 000 000 so‘m 2021 yil 10 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan to‘landi.

4. 2021 yil 12 yanvarda ishlab chiqarishga 44 000 000 so‘mlik materiallar berildi.

5. Hisob-kitob scho‘tidan 2021 yil 18 yanvarda ish haqi va xizmat safari uchun avans olindi - 19 000 000 so‘m.

6. Kassadan to‘lov vedomostiga asosan 2021 yil 19 yanvarda 18 500 000 so‘m ish haqi tarqatildi. Hamda 500 000 so‘m xizmat safari uchun avans berildi.

7. Ta’sischilar 2021 yil 18 yanvarda ustav kapitali oldidagi qarzini naqd pulda to‘ladi – 18 400 000 so‘m.

8. Ish haqi hisoblandi (26.01.2021 yil):

- asosiy ishlab chiqarish xodimlariga - 58 000 000 so‘m;
- ma’muriy boshqaruv xodimlariga – 12 000 000 so‘m.

- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);

- ishlarga hisoblangan ish haqidan daromad solig‘i hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);

- hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga ajratma hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling).

- hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg‘arib boriladigan pensiya hisob raqamiga ajratma hisoblang.

9. «Tuman neft ta’minot» unitar korxonasidan xo‘jalik maqsadlarida foydalanish uchun 2021 yil 27 yanvarda 3 000 000 so‘mlik yoqilg‘i olindi.

10. Asosiy vositalarga eskirish hisoblandi (2021 yil 29 yanvar):

- asosiy ishlab chiqarishda foydalanilayotgan asosiy vositalarga – 7 000 000 so‘m

- ma'muriy maqsadlarda foydalanayotgan asosiy vositalarga – 1 500 000 so‘m.

11. MChJ hisobot davrida ishlab chiqarish faoliyatidan olingan tayyor mahsulotlarni haqiqiy tannarxida omborga qabul qildi (2021 yil 30 yanvar).

12. MChJda o‘tkazilgan inventarizatsiya ma’lumotlariga ko‘ra kassada 25000 so‘m naqd pul kamomadi aniqlandi. Aniqlangan kamomad summasi moddiy javobgar shaxs, kassir S.Bozorovdan naqd pulda undirishga qaror qilindi (2021 yil 31 yanvar).

13. MChJ hisobot davrida ishlab chiqarilgan mahsulotlari haqiqiy tannarxida sotishga chiqarildi va xaridorlarga shartnomaga asosida 120 000 000 so‘mga sotildi.

14. MChJ aylanmadan olinadigan soliq to‘lovchisi hisoblanadi. Belgilangan soliq stavkasi – 4 %.

### **Topshiriqlar:**

1. «FARRUX FAYZ» MChJ aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing.

#### **«FARRUX FAYZ» MChJning buxgalteriya balansi (20... yil 1 yanvar holatiga)**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
<b>I. Uzoq mud. aktivlar</b>			<b>I. O‘z manbalari</b>		
<b>I bo‘lim jami</b>			<b>I bo‘lim jami</b>		
<b>II Joriy aktivlar</b>			<b>II Majburiyatlar</b>		
<b>II bo‘lim jami</b>			<b>II bo‘lim jami</b>		
<b>B a l a n s</b>			<b>B a l a n s</b>		

2. Hisobot oyida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

## Xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari





TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

**BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT KAFEDRASI**

*Gr.Nº* \_\_\_\_\_

*F.I.O.* \_\_\_\_\_

**BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI  
fanidan  
2-MUSTAQIL ISHI**

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi professori, i.f.d

R.D.Dusmuratov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Mustaqil ish topshiriqlari berildi: \_\_\_\_\_ «\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ y.

Mustaqil ish topshiriqlarini oldim: \_\_\_\_\_ «\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ y.

Toshkent – 2021

## **BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI FANIDAN**

### **2-MUSTAQIL ISH**

### **BAHOLASH MEZONI**

<b>№</b>	<b>Topshiriqlar</b>	<b>Baho<sup>2</sup></b>
1	Nazariy savollarga javobi	
2	Amaliy topshriqlarning bajarilishi	
2.1	Buxgalteriya hisobi registrlarini rasmiylashtirish	
2.2	Buxgalteriya hisobining memorial-order shakli	
2.3	Buxgalteriya hisobining jurnal-order shakli	
2.4	Moliyaviy hisobot, tuzish va taqdim etish	
	<b>O‘rtacha baho</b>	

---

<sup>2</sup> Mustaqil ish 5 ballik tizim bo‘yicha (5«a’lo», 4«yaxshi», 3 «qoniqarli», 2«qoniqarsiz») baholanadi. Har bir bo‘lim va so‘ngra umumiy o‘rtacha baho oddiy arifmetik usul bo‘yicha aniqlanadi.

**I. «BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI» FANIDAN  
NAZARIY SAVOLLAR  
(O‘Z TUSHUNCHANGIZNI QISQA VA ANIQ YOZING!)**

1. Hisob registrlari nima va ularning buxgalteriya hisobidagi vazifalari qanday?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

2. Hisob registrlarining tarkumlanishini tavsiflab bering.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

3. Korxona uchun hisob registrlarini tanlash mezonlari qanday?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

4. Hisob yozuvlaridagi xatolar nima sababli sodir bo‘ladi va ularni tuzatishning qanday usullari bor?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

5. Buxgalteriya hisobining shakli nima?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

6. Buxgalteriya hisobi memorial-order shaklining asosiy prinsipi nimadan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

7. Buxgalteriya hisobining «Bosh-jurnal» shaklining mazmuni nimadan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

8. Hisobning jurnal-order shaklining mazmuni va tuzilish prinsipi qanday?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

9. Buxgalteriya hisobining avtomatlashtirilgan shaklining mohiyati nimadan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

10. Buxgalteriya hisobi soddalashtirilgan shaklining mazmuni va ahamiyati qanday?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

11. Buxgalteriya hisobotlarining mohiyati, ahamiyati va turlari nimadan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

12. Yillik buxgalteriya hisobotining tarkibi qanday?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

13. Buxgalteriya hisobotlari qanday normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

14. Moliyaviy hisobotning qanday shakllari bor?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

15. Buxgalteriya balansi va uni tuzish tartibini tushuntiring?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

16. Moliyaviy natijalar to‘g‘risidagi hisobot va uni tuzish tartibini aytib o‘ting?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

17. Pul oqimlari to‘g‘risidagi hisobot va uning ko‘rsatkichlarini tavsiflab bering?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

18. Xususiy kapital to‘g‘risidagi hisobot va uni tuzish tartibini tushuntiring?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

19. Izohlar, hisob-kitoblar va moliyaviy hisobotga tushuntirishlar deganda nimani tushunasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

20. Moliyaviy hisobot qachon va kimlarga taqdim etiladi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

21. Moliyaviy hisobot shakllarining o‘zaro bog‘liqligini tushuntirib bering

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

22. Konsolidatsiyalashngan moliyaviy hisobotning mazmuni nimadan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

23. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot qaysi subyektlar tomonidan tuziladi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

24. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot qanday normativ hujjatlarga muvofiq tuziladi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## II. AMALIY TOPSHRIQLAR

### 2.1. Buxgalteriya hisobi registrlarini rasmiylashtirish

«UMID-GULSHANI» xususiy korxonasi (XK) mahsulot ishlab chiqarish faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxona bo‘lib, u o‘z faoliyatini 2016 yil dekabr oyida boshlagan. XKda 2021 yil 01 yanvar holatiga quyidagi asosiy vositalari mavjud bo‘lgan:

- Bino: boshlang‘ich qiymati 100 000 ming so‘m, jamg‘arilgan eskirish qiymati 24000 ming so‘m. XK binosi maydonining 20 % ma’muriy maqsadlarda, qolgan qismi mahsulot ishlab chiqarish maqsadlarida foydalaniladi. Belgilangan eskirish normasi 5 %.
- Uskuna: XKda umumiy boshlang‘ich qiymati 100 000 ming so‘m, jamg‘arilgan eskirish qiymati 60000 ming so‘m bo‘lgan 5 dona uskuna mavjud. Belgilangan eskirish normasi 15 %.
- Mebel va ofis jihozlari: Boshlang‘ich qiymati 18500 ming so‘m, jamg‘arilgan eskirish qiymati 7400 ming so‘m. Mebel va ofis jihozlarining 70 % ma’muriy maqsadlarda, qolgan qismi ishlab chiqarish maqsadlarida foydalaniladi. Belgilangan eskirish normasi 10 %.
- Kompyuter va kompyuter jihozlari – Boshlang‘ich qiymati – 15000 ming so‘m, jamg‘arilgan eskirishi qiymati – 9000 ming so‘m. Belgilangan eskirish normasi 20 %.
- Boshqa aktiv va passivlari quyidagicha: Ustav kapitali – 95 000 ming so‘m, taqsimlanmagan foya – 12 850 ming so‘m, Materiallar – 50 000 ming so‘m, Budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 4 800 ming so‘m, Davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarz – 2 500 ming so‘m, Qisqa muddatli bank krediti – 150 000 ming so‘m, Xaridor va buyurtmachilarning qarzi – 38 080 ming so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 33 180 ming so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 80 150 ming so‘m, To‘lanadigan foizlar – 3 000 ming so‘m.

**«UMID-GULSHANI» XKning faoliyati ishlab chiqarishga ixtisoslashgan. 2021 yil yanvar oyi davomida XKda quyidagi xo‘jalik operatsiyalari sodir bo‘lgan:**

1. XKda mavjud asosiy vositalar 2021 yil 01 yanvar holatiga qayta baholash amalga oshirilmagan. Moliya vazirligi tomonidan e’lon qilingan qayta baholash indekslari quyidagicha:

- ✓ Bino uchun – 1,05 koeffitsient;
- ✓ Uskunalar uchun – 1,12 koeffitsient;
- ✓ Kompyuterlar uchun – 1,20 koeffitsient;
- ✓ Transport vositalari uchun – 1,15 koeffitsient
- ✓ Mebel va ofis jihozlari uchun – 1,0 koeffitsient.

2. 2021 yil 3 yanvarda Xaridolardan sotilgan tayyor mahsulotlarning puli kelib tushdi 28 500 000 so‘m.

3. XKni budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlari 4 800 000 so‘m 2021 yil 5 yanvarda tuman soliq inspeksiyasiga o‘tkazib berildi. Shuningdek, davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarz 2 500 000 so‘m ham shu sanada o‘tkazib berildi.

4. 2021 yil 6 yanvarda mol yetkazib beruvchilarga shartnama qiymatining 15 % miqdorida bo‘nak berildi (Shartnama qiymati – 50 000 000 so‘m). 2021 yil 7 yanvarda mol yetkazib beruvchilardan 50 000 000 so‘mlik materiallar olindi. Shundan so‘ng, mol yetkazib beruvchilarga berilgan bo‘nak summasi hisobga olindi. 2021 yil 10 yanvarda ombordan ishlab chiqarishga 67 500 000 so‘mlik materiallar berildi.

5. 2021 yil 10 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan bankdagi maxsus scho‘tga ish haqiko‘rinishidagi majburiyatning 50 % miqdorida pul mablag‘lari plastik kartochkalarga taqsimot qilish maqsadida o‘tkazildi. 2021 yil 11 yanvarda maxsus scho‘tdagi pul mablag‘lari plastik kartochkalarga taqsimot qilindi.

6. XKning qisqa muddatli bank kreditining bir qismi 12 500 000 so‘m va kredit foizi 3 000 000 so‘m 2021 yil 12 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan to‘landi. 2021 yil 15 yanvarda Yanvar oyi uchun qisqa muddatli bank krediti bo‘yicha 2 750 000 so‘m foiz hisoblandi.

7. Hisob-kitob scho‘tidan 2021 yil 17 yanvarda ish haqi uchun naqd pul olindi. Kassadan to‘lov vedomostiga asosan 2021 yil 18 yanvarda ish haqi tarqatildi.

8. Ish haqi hisoblandi (26.01.2021 yil):

- asosiy ishlab chiqarish xodimlariga - 40 000 000 so‘m;
- ma’muriy boshqaruv xodimlariga – 10 000 000 so‘m.
- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
- ishlarga hisoblangan ish haqidan daromad solig‘i hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga ajratma hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling).
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg‘arib boriladigan pensiya hisob raqamiga ajratma hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling).

9. XKning asosiy vositalariga Yanvar oyi uchun eskirish hisoblandi (2021 yil 29 yanvar):

- asosiy ishlab chiqarish faoliyatida foydalanayotgan asosiy vositalarga – 7 200 000 so‘m;
- ma’muriy maqsadlarda foydalanayotgan asosiy vositalarga – 1 700 000 so‘m.

10. XK hisobot davrida ishlab chiqarish faoliyatidan olingen tayyor mahsulotlarni haqiqiy tannarxida omborga qabul qildi (2021 yil 30 yanvar).

11. Xaridor va buyurtmachilardan 2021 yil 27 yanvarda 30 600 000 so‘m miqdorida bo‘nak olindi. 2021 yil 29 yanvarda XK hisobot davrida ishlab chiqarilgan mahsulotlari haqiqiy tannarxida sotishga chiqarildi va 4800 dona mahsulotlar xaridorlarga shartnama asosida bir birligining qiymati 42500 so‘mdan yetkazib berildi. Tayyor mahsulotlarni yetkazib berishda «Asilbek-serves» xususiy korxonasi xizmatlaridan foydalanildi hamda xizmat haqi 4 500 000 so‘m sifatida hisobga olindi va to‘lab berildi (2021 yil 30 yanvar). Shundan so‘ng xaridorlardan olingen bo‘nak summasi hisobga olindi (2021 yil 30 yanvar).

12. Tijorat banki bilan tuzilgan shartnomaga ko‘ra ko‘rsatilgan xizmatlar qiymati to‘lov summasining 1 % miqdorida belgilangan. Hisobot oyining oxirida ko‘rsatilgan xizmat haqi bank tomonidan undirib olingan.

13. XK aylanmadan olinadigan soliq to‘lovchisi hisoblanadi. Belgilangan soliq stavkasi – 5 %.

## Topshiriqlar:

1. «UMID-GULSHANI» XK aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing.

## **«UMID-GULSHANI» XKning buxgalteriya balansi (20... yil 1 yanvar holatiga)**

2. Hisobot oyida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

## Xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari



### 3. Hisobot davri uchun oborot vedomostini tuzing

## OBOROT VEDOMOSTI

4. Hisobot davri oxiriga buxgalteriya balansini tuzing (Buxgalteriya balansi 1-sonli shakl yuqorida 1-topshriqda keltirilgan).

## **2.2. Buxgalteriya hisobining memorial-order shakli**

1. «RENESANS-TEKSTEL» mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) keyim-kechak mahsulotlari ishlab chiqarish faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxona bo‘lib, u o‘z faoliyatini 2016 yil dekabr oyida boshlagan. MChJda 2021 yil 01 yanvar holatiga quyidagi asosiy vositalari mavjud bo‘lgan:

- Bino: boshlang‘ich qiymati 500 000 ming so‘m, eskirish qiymati 102000 ming so‘m. MChJning hisob siyosatiga ko‘ra bino uchun eskirish hisoblashda to‘g‘ri chiziq usulidan foydalaniladi. Binoning umumiy hajmi 6300 kv mni tashkil etadi. Binoning 2/10 qismidan ofis sifatida, qolgan qismi ishlab chiqarish faoliyati maqsadida foydalaniladi. Bino 2016 yil 25 dekabrdan sotib olingan.

- Tikuv dastgohlari: MChJda umumiy boshlang‘ich qiymati 250 000 ming so‘m, eskirish qiymati 189975 ming so‘m bo‘lgan 50 dona tikuv dastgohi mavjud mavjud. Tikuv dastgohlari uchun eskirish hisoblashda jadallashtirilgan usullardan, ya’ni qoldiqli kamayish usulidan foydalanish ko‘zda tutilgan. Soliq Kodeksining 144-moddasiga ko‘ra uskuna uchun eskirish normasi 15 foiz belgilangan. Uskunalarining barchasi bir vaqtda ya’ni 2016 yil 22 dekabrdan xarid qilingan.

- Mebel va ofis jihozlari: Boshlang‘ich qiymati 35850 ming so‘m, eskirish qiymati 14340 ming so‘m. Xizmat muddati 10 yil belgilangan. To‘g‘ri chiziq usulida eskirish hisoblash belgilangan. Mebel va ofis jihozlari 2016 yil 25 dekabrdan sotib olingan. Mebel va ofis jihozlarining 5/10 qismidan ofis sifatida, qolgan qismi ishlab chiqarish faoliyati maqsadida foydalaniladi.

- Boshqa aktiv va passivlari quyidagicha: Ustav kapitali – 542 990 000 so‘m, taqsimlanmagan foyda – 44 905 000 so‘m, Budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 2 680 000 so‘m, Xom-ashyo va meterialar 82 190 000 so‘m, Tayyor mahsulot – 24 520 000 so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 20 000 000 so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 60 150 000 so‘m, Mol yetkazib beruvchilardan qarzdorlik – 35 820 000 so‘m.

### **«RENESANS-TEKSTEL» MChJning faoliyati ishlab chiqarishga ixtisoslashgan. 2021 yil yanvar oyi davomida MChJda quyidagi xo‘jalik muomalalari sodir bo‘lgan (shartli):**

1. Hisobot davrining 2 yanvarida shartnomaga asosan «Malika» MChJdan 15 foiz miqdorida bo‘nak kelib tushdi. Shu kunning o‘zida ishlab chiqarish tannarxi 24 520 000 so‘m bo‘lgan tayyor mahsulotlar MChJga shartnomaga asosan 36 500 000 so‘m qiymatda topshirildi. Shundan so‘ng olingan bo‘nak miqdori hisobga olindi.

2. 5 yanvarda MCHJni budgetga soliqlar bo‘yicha qarzlari to‘lab berildi.

3. Xodimlar ish haqisining 50 % i plastik kartichkalarga o‘tkazib to‘lanishi sababli, 7 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan 5530-»Boshqa maxsus scho‘t»ga ish haqining 50 % i o‘tkazildi. 9 yanvarda maxsus scho‘tdagi pul mablag‘lari plastik kartichkalarga taqsimot qilindi.

4. MChJ xodimini xizmat safariga yuborish uchun korxona rahbarining bo‘yrug‘iga asosan 1 500 000 so‘m miqdoridagi naqd pul mablag‘i 10 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan olindi. 11 yanvar kuni hisobdor shaxsga xizmat safari uchun bo‘nak berildi.

5. 11 yanvar kuni «Malika» MChJdan hisob-kitob scho‘tiga sotilgan tayyor mahsulotlarning puli kelib tushdi. Shuningdek, «XALQ UChUN XIZMAT» XKga tuzilgan shartnoma qiymatining (shartnoma qiymati – 50 000 000 so‘m) 15 foizi miqdorida bo‘nak o‘tkazib berildi.

6. 15 yanvarda «XALQ UChUN XIZMAT» xususiy korxonasidan 50 000 000 so‘mlik xom-ashyo va materiallar olindi.

7. 17 yanvarda ish haqi tarqatish maqsadida hisob-kitob scho‘tidan naqd pul mablag‘lari olindi. 18 yanvarda kassadan ish haqi to‘liq tarqatildi.

8. 18 yanvarda xizmat safariga yuborilgan xodim bo‘nak hisoboti topshirdi. Bo‘nak hisobotiga ko‘ra xodim tomonidan sarflangan pul mablag‘lari 1 600 000 so‘mni tashkil etib, qilingan xarajatlar korxonada urnatilgan me’yorlarga mos kelishi bois, berilgan bo‘nak to‘liq hisobga olinib, ortiqcha xarajatlar tan olindi. Xizmat safari xarajatlari sotish xarajatlari sifatida hisobga olinadi.

9. Asosiy ishlab chiqarishga mahsulot ishlab chiqarish uchun 118 690 000 so‘mlik materiallar sarflandi.

10. MChJ xodimlariga ish haqi hisoblandi:

- Asosiy ishlab chiqarish xodimlariga – 45 000 000 so‘m;
- Ma’muriy xodimlarga – 12 000 000 so‘m;
- Ish haqiga nisbatan 12 % ijtimoiy soliq hisoblang;
- Hisoblangan ish haqidan daromad solig‘i (12 foiz) va ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg‘arib boriladigan pensiya hisob raqamiga (ShJBPH) ajratma hisoblang.

11. MChJning asosiy vositalariga quyidagicha eskirish hisoblangan:

- Bino – 2 120 000 so‘m;
- Tikuv dastgohlari – 1 560 000 so‘m;
- Mebel va ofis jihozlari – 297 500 so‘m.

12. Tuman elektr ta’minoti korxonasidan scho‘t-faktura taqdim etildi. Unga ko‘ra is’temol qilingan energiya miqdori 300 000 so‘mni tashkil etadi. Elektr energiya xarajatlari 75 % i ishlab chiqarish va 25 % i ma’muriy xarajatlar sifatida tan olindi.

13. MChJ hisobot davrida ishlab chiqarish faoliyatidan olingan tayyor mahsulotlarni haqiqiy tannarxida omborga qabul qildi.

14. MChJda jami ishlab chiqarilgan mahsulotlar haqiqiy tannarxida sotishga chiqarildi va xaridorlarga shartnoma asosida jami ishlab chiqarilgan mahsulotlar 320 000 000 so‘mga sotildi. Shartnoma bo‘yicha xaridorlar tomonidan sotilgan mahsulotlar qiymati to‘liq to‘lab berilgan.

15. MChJ aylanmadan olinadigan soliq to‘lovchisi hisoblanadi. Belgilangan soliq stavkasi – 4%.

### **Topshiriqlar:**

1. «RENESANS-TEKSTEL» MChJ aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing:

## **«RENESANS-TEKSTEL» MChJning buxgalteriya balansi (20... yil 1 yanvar holatiga)**

2. Quyidagi memorial-order shaklida yuqoridagi xo‘jalik operatsiyalarini hisobga oling va guruhlashtiring:

## **Memorial-order №1**

## **«RENESANS-TEKSTEL» MChJning xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari (yanvar oyi uchun)**







### **2.3. Buxgalteriya hisobining jurnal-order shakli**

1. Kassa operatsiyalari bilan bog‘liq xo‘jalik operatsiyalarini buxgalteriya hisobining jurnal-order shaklida hisobga olish:

1. 01.01.20\_\_ ga kassadagi qoldiq – 5000 so‘m. Korxonada yanvar oyida kassa operatsiyalari bilan bog‘liq quyidagi xo‘jalik operatsiyalari sodir bo‘lgan:

- korxona mahsulotlarini sotishdan kassaga naqd pul kirim qilindi – 50 000 000 so‘m;
- kirim qilingan naqd pul mablag‘lari kassadan hisob-kitob scho‘tiga topshirildi – 50 000 000 so‘m;
- korxona ishchi, xizmatchilariga yanvar oyi uchun ish haqi tarqatish maqsadida hisob-kitob scho‘tidan naqd pul olindi – 25 000 000 so‘m;
- №1-to‘lov vedomost bilan ish haqi tarqatildi – 25 000 000 so‘m;
- Hisob-kitob scho‘tidan xizmat safari uchun bo‘nak olindi – 2 000 000 so‘m;
- Kassadan xizmat safari uchun bo‘nak berildi – 2 000 000 so‘m.

#### **Talab qilinadi:**

1.Yuqoridagi kassa operatsiyalari bilan bog‘liq xo‘jalik operatsiyalari bo‘yicha kassa kirim va chiqim orderlarini to‘lg‘azing.

2.Tuzilgan kassa kirim va chiqim orderlariga asoslanib kassir hisobotini tuzing.

3. Kassa operatsiyalari bilan bog‘liq xo‘jalik operatsiyalarini 1-jurnal-order va 1-vedomost shakllarida hisobga oling.

#### **1-jurnal-order**

**20... yil Yanvar oyi uchun**

**5010 – «Milliy valyutadagi pul mablag‘lari» scho‘tining krediti va quyidagi scho‘tlar debeti bo‘yicha**

so‘m

Sana	5010 scho‘t kreditlanganda quyidagi scho‘tlar debetlanadi						Jami
Jami							

**1-vedomost**

**5010 – «Milliy valyutadagi pul mablag‘lari» scho‘tining debeti quyidagi scho‘tlarning  
krediti bo‘yicha  
01.01.20\_\_ ga kassadagi qoldiq – 5000 so‘m**

Sana	5010 scho‘t kreditlanganda quyidagi scho‘tlar debetlanadi						so‘m
Jami							

#### **2.4. Moliyaviy hisobot, tuzish va taqdim etish**

«MUSLIMBEK OMAD AGRO» xususiy korxonasi (XK) mahsulot ishlab chiqarish faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxona bo‘lib, u o‘z faoliyatini 2019 yil dekabr oyida boshlagan. XKda 2021 yil 01 yanvar holatiga quyidagi mablag‘lari va mablag‘lar manbalari mavjud bo‘lgan:

Asosiy vositalar – 205500,0 ming so‘m; Ustav kapitali – 165 000,0 ming so‘m, Taqsimlanmagan foyda – 42 000,0 ming so‘m, Materiallar – 12 000,0 ming so‘m, Budgetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 3 800,0 ming so‘m, Davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarz – 2 500,0 ming so‘m, Asosiy vositalar eskirishi – 64650,0 ming so‘m; Qisqa muddatli bank krediti – 60 000,0 ming so‘m, Xaridor va buyurtmachilarning qarzi – 27500,0 ming so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 29230,0 ming so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 123380,0 ming so‘m, To‘lanadigan foizlar – 1 200,0 ming so‘m.

#### **«MUSLIMBEK OMAD AGRO» XKning 2021 yil yanvar oyidagi moliyaviy-xo‘jalik faoliyatida quyidagi xo‘jalik operatsiyalari sodir bo‘lgan:**

1. 2021 yil 3 yanvarda xaridolardan sotilgan tayyor mahsulotlarning puli kelib tushdi 27 500 000 so‘m.

2. XKni budgetga soliqlar bo‘yicha qarzları 3 800 000 so‘m 2021 yil 5 yanvarda tuman soliq inspektsiyasiga o‘tkazib berildi. Shuningdek, davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarz 2 500 000 so‘m ham shu sanada o‘tkazib berildi.

3. 2021 yil 6 yanvarda mol yetkazib beruvchilarga shartnoma qiymatining 15 % miqdorida avans 9 000 000 so‘m berildi. 2021 yil 7 yanvarda mol yetkazib beruvchilardan 60 000 000 so‘mlik materiallar olindi. Shundan so‘ng, mol yetkazib

beruvchilarga berilgan avans summasi hisobga olindi. 2021 yil 10 yanvarda ombordan ishlab chiqarishga 67 500 000 so‘mlik materiallar berildi.

4. XKning qisqa muddatli bank kreditining bir qismi 5 000 000 so‘m va kredit foizi 1 200 000 so‘m 2021 yil 7 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan to‘landi. 2021 yil 10 yanvarda Yanvar oyi uchun qisqa muddatli bank krediti bo‘yicha 1 100 000 so‘m foiz hisoblandi.

5. 2021 yil 10 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan bankdagi maxsus scho‘tga ish haqi ko‘rinishidagi majburiyatning 50 % miqdoridagi pul mablag‘lari plastik kartochkalarga taqsimot qilish maqsadida o‘tkazildi. 2021 yil 11 yanvarda maxsus scho‘tdagi pul mablag‘lari plastik kartochkalarga taqsimot qilindi.

6. Hisob-kitob scho‘tidan 2021 yil 17 yanvarda ish haqi uchun naqd pul olindi. Kassadan to‘lov vedomostiga asosan 2021 yil 18 yanvarda ish haqi tarqatildi.

7. Ish haqi hisoblandi (26.01.2021 yil):

- asosiy ishlab chiqarish xodimlariga - 60 000 000 so‘m;
- ma‘muriy boshqaruv xodimlariga – 12 000 000 so‘m;
- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
  - ishlarga hisoblangan ish haqidan daromad solig‘i hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
  - hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga ajratma hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling).
  - hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg‘arib boriladigan pensiya hisob raqamiga ajratma hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling).

8. XKning asosiy vositalariga Yanvar oyi uchun eskirish hisoblandi (2021 yil 29 yanvar):

- asosiy ishlab chiqarish faoliyatida foydalanayotgan asosiy vositalarga – 8 500 000 so‘m;
- ma‘muriy maqsadlarda foydalanayotgan asosiy vositalarga – 1 250 000 so‘m.

9. XK hisobot davrida ishlab chiqarish faoliyatidan olingan tayyor mahsulotlarni haqiqiy tannarxida omborga qabul qildi (2021 yil 30 yanvar).

10. Xaridor va buyurtmachilardan 2021 yil 26 yanvarda 15 000 000 so‘m miqdorida bo‘nak olindi. 2021 yil 28 yanvarda XK hisobot davrida ishlab chiqarilgan mahsulotlari haqiqiy tannarxida sotishga chiqarildi va 3800 dona mahsulotlar xaridorlarga shartnomaga asosida bir birligining qiymati 45000 so‘mdan yetkazib berildi. Tayyor mahsulotlarni yetkazib berishda «Asilbek-serves» xususiy korxonasi xizmatlaridan foydalanildi hamda xizmat haqi 5 000 000 so‘m sifatida hisobga olindi va to‘lab berildi (2021 yil 30 yanvar). Shundan so‘ng xaridorlardan olingan avans summasi hisobga olindi (2021 yil 30 yanvar).

11. Tijorat banki bilan tuzilgan shartnomaga ko‘ra ko‘rsatilgan xizmatlar qiymati to‘lov summasining 1 % miqdorida belgilangan. Hisobot oyining oxirida ko‘rsatilgan xizmat haqi bank tomonidan undirib olingan.

12. 2021 yil 30 yanvarda XKning taqsimlanmagan foydasini ta’sischilar o‘rtasida taqsimlandi (Ta’sischilarga dividend hisoblandi) – 12 000 000 so‘m.

To‘lov manbaining o‘zida dividend ko‘rinishidagi daromadlaridan 5 % miqdorida foyda solig‘i hisoblandi.

13. XK aylanmadan olinadigan soliq to‘lovchisi hisoblanadi. Belgilangan soliq stavkasi – 4 %.

### **Topshiriqlar:**

1. «MUSLIMBEK OMAD AGRO» XK aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing:

#### **«MUSLIMBEK OMAD AGRO» XKning buxgalteriya balansi (20... yil 1 yanvar holatiga)**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
<b>I. Uzoq mud. aktivlar</b>			<b>I. O‘z manbalari</b>		
<b>I bo‘lim jami</b>			<b>I bo‘lim jami</b>		
<b>II Joriy aktivlar</b>			<b>II Majburiyatlar</b>		
<b>II bo‘lim jami</b>			<b>II bo‘lim jami</b>		
<b>B a l a n s</b>			<b>B a l a n s</b>		

2. Hisobot oyida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

#### **Xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari**

№	Sana	Asos bo‘luvchi hujjat	Xo‘jalik operatsiyasining mazmuni	Summa	Scho‘tlar aloqasi	
					Debet	Kredit



### **Tegishli sintetik scho‘tlarda xo‘jalik muomilalarini guruhash**

3. Hisobot davri uchun oborot vedomostini tuzing:

## OBOROT VEDOMOSTI

4. Hisobot davri oxiriga buxgalteriya balansini (Buxgalteriya balansi 1-sonli shakl yuqorida 1-topshiriqda keltirilgan) va «Moliyaviy natijalar to‘g‘risida»gi hisobotni tuzing.

**«MUSLIMBEK OMAD AGRO» XK  
MOLIYAVIY NATIJALAR TO‘G‘RISIDAGI HISOBOT**

(ming so‘mda)

Ko‘rsatkichlar nomi	Satr kodi	O‘tgan yilning shu davrida		Hisobot davrida	
		Daromad-lar (foyda)	Xarajatlar (zarar)	Daromad-lar (foyda)	Xarajatlar (zarar)
1	2	3	4	5	6
Mahsulot (tovar, ish va xizmat)larni sotishdan sof tushum	010		x		x
Sotilgan mahsulot (tovar, ish va xizmat)larning tannarxi	020	x		x	
Mahsulot (tovar, ish va xizmat)larni sotishning yalpi foydasi (zarari) (satr 010-020)	030				
Davr xarajatlari, jami (satr. 050+060+070+080), shu jumladan	040	x		x	
Sotish xarajatlari	050	x		x	
Ma’muriy xarajatlar	060	x		x	
Boshqa operatsion xarajatlar	070	x		x	
Asosiy faoliyatning boshqa daromadlari	090	x	-	x	-
Asosiy faoliyatning foydasi (zarari) (satr. 030-040+090)	100				
Moliyaviy faoliyatning daromadlari, jami (satr. 120+130+140+150+160), shu jumladan:	110		x		x
Dividendlar shaklidagi daromadlar	120		x		x
Foizlar shaklidagi daromadlar	130		x		x
Uzoq muddatli ijara (moliyaviy lizing)dan daromadlar	140		x		x
Valyuta kursi farqidan daromadlar	150		x		x
Moliyaviy faoliyatning boshqa daromadlari	160		x		x
Umumxo‘jalik faoliyatining foydasi (zarari) (satr. 100+110-170)	220				
Favquloddagi foyda va zararlar	230				
Daromad (foyda) solig‘ini to‘lagunga qadar foyda (zarar) (satr. 220+-230)	240				
Foyda solig‘i	250	x		x	
Foydadan boshqa soliqlar va yig‘imlar	260	x		x	
Hisobot davrining sof foydasi (zarari) (satr. 240-250-260)	270				

5. «MUSLIMBEK OMAD AGRO» XK tomonidan moliyaviy hisobot shakllarini taqdim qilish tartibini tushuntiring.

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

**BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT KAFEDRASI**

*Gr.Nº* \_\_\_\_\_

*F.I.O.* \_\_\_\_\_

**BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI  
fanidan  
3-MUSTAQIL ISHI**

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi professori, i.f.d

R.D.Dusmuratov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»  
kafedrasi dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Mustaqil ish topshiriqlari berildi: \_\_\_\_\_ «\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ y.

Mustaqil ish topshiriqlarini oldim: \_\_\_\_\_ «\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 202\_\_ y.

Toshkent – 2021

## BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI FANIDAN

### 3-MUSTAQIL ISH BAHOLASH MEZONI

<b>№</b>	<b>Topshiriqlar</b>	<b>Baho<sup>3</sup></b>
1	Nazariy savollarga javobi	
2	Amaliy topshriqlarni bajarilishi	
2.1	«Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida»gi qonun – buxgalteriya hisobining huquqiy negizi	
2.2	Buxgalteriya hisobining milliy standartlaridagi talablarning qo‘llanilishi	
2.3	Buxgalteriya hisobi va hisobotini tashkil etish	
	<b>O‘rtacha baho</b>	

---

<sup>3</sup> Mustaqil ish 5 ballik tizim bo‘yicha (5«a’lo», 4«yxash», 3 «qoniqarli», 2«qoniqarsiz») baholanadi. Har bir bo‘lim va so‘ngra umumiy o‘rtacha baho oddiy arifmetik usul bo‘yicha aniqlanadi.

# I. «BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI» FANIDAN NAZARIY SAVOLLAR (O'Z TUSHUNCHANGIZNI QISQA VA ANIQ YOZING!)

1. O‘zbekistonda buxgalteriya hisobini normativ-huquqiy tartibga solish tizimining elementlari deganda nimani tushunasiz?

2. O‘zbekiston Respublikasi «Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida»gi qonunining mazmuni va ahamiyati nimadan iborat?

3. Qanday buxgalteriya hisobi milliy standartlari (BHMS) mavjud va ularni qisqacha ta’riflang?

4. Buxgalteriya hisobining milliy standartlari buxgalteriya hisobini tashkil etish, yuritish va moliyaviy hisobotni tuzishga doir qanday maxsus talablarni belgilaydi?

5. «Korxonaning hisob siyosati» tushunchasining mazmunini ochib bering.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

6. Hisob siyosatini shakllantirish bosqichlarini tushuntirib bering?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

7. Hisob siyosatining tarkibini ayting va ularni tavsiflab bering?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

8. Buxgalteriya hisobini tashkil etish tushunchasini ta’riflang.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

9. Buxgalteriya xizmati qanday vazifalarni bajaradi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

10. Buxgalteriya hisobini tashkil etishga qanday talablar qo‘yiladi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

11. Buxgalteriya hisobi subyektining rahbari buxgalteriya hisobini tashkil etish sohasida qanday huquqlarga ega?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

12. Korxonalarda buxgalteriya hisobini tashkil etishning qanday shakllarini bilasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

13. Buxgalteriya hisobi xizmatining rahbari huquqi, majburiyatları va javobgarligi nimalardan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

14. Boshqaruv hisobining maqsadi va vazifalari nimalardan iborat?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

15. Moliyaviy hisobning maqsadi va vazifalarini ayting?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

16. Buxgalteriya hisobi qachon paydo bo‘lgan va uning rivojlanishiga qanday omillar ta’sir ko‘rsatgan?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

17. Buxgalteriya hisobining qanday asosiy maktablari bo‘lgan va ularning xususiyatlari qanday?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

18. Italiya maktabining asoschilari va ularning uslubiy ishlanmalari to‘g‘risida ma’lumot bering?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

19. Fransiya maktabining vakillari va ularning uslubiy ishlanmalari to‘g‘risida ma’lumot bering?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

20. Germaniya matabining xususiyatlari, ularning asosiy vakillari va uslubiy ishlanmalari to‘g‘risida nimalarni bilasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

21. Anglo-amerika maktabi to‘g‘risida qanday ma’lumotlarga egasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

22. Rossiya matabining shakllanishi, uning o‘ziga xos xususiyatlari, asosiy vakillari va uslubiy ishlanmalari to‘g‘risida ma’lumot bering?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

23. Statik buxgalteriya hisobi deganda nimani tushunasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

24. Dinamik buxgalteriya hisobi deganda nimani tushunasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

25. Organik balans nazariyasini tushuntiring.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

26. Hisob ishlarini modellashtirish deganda nimani tushunasiz?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

27. Xalqaro hisob tizimining qanday modellari mavjud?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

28. Xalqaro hisob tizimi modellaridan qaysi biri O‘zbekiston uchun qulay?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

29. Milliy hisoblar tizimi deganda nimani tushunasiz?

30. Milliy hisoblar tizimini moliyaviy hisobot xalqaro standartalarining shakllanishidagi ahamiyati.

31. Milliy hisoblar tizimining tarkibi ayting.

32. Xalqaro standartlarning asosiy prinsiplarini ta’riflang.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

33. O‘zbekistonda Buxgalteriya hisobini xalqaro standartlar negizida isloh qilish nima uchun zarur?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

34. Hisob siyosatini belgilovchi qanday xalqaro standartlar mavjud va ularning qisqacha tavsifi?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## II. AMALIY TOPSHRIQLAR

### 2.1. «Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida»gi qonun – buxgalteriya hisobining huquqiy negizi

«CONTADOR ALLIANCE» mas’uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) buxgalteri kutilmaganda COVID-19 koronavirus infektsiyasini yuqtirib olganligi sababli, Toshkent shahrida joylashgan shifoxonalarda davolanish uchun jo‘nab ketgan. MChJ rahbariyati soliq to‘lovlarini to‘lash muddati kelganligi bois, to‘lov topshiriqnomalarini rasmiylashtirgan holda tasdiqlab tijorat bankiga taqdim etdi.

Tijorat bankingin xodimi MChJ rahbariga rasmiylashtirilgan to‘lov topshiriqnomalarida xato mavjudligi, ya’ni buxgalteriya xizmati rahbarining imzosi yo‘qligi sababli topshiriqnı amalga oshira olmasligini tushuntirdi. MChJ rahbari esa, bank xodimiga buxgalteri kutilmaganda betob bo‘lib qolganligi sababli unga imzo quydirish imkonи bo‘lmanligi va sog‘ligini tiklab kelgandan so‘ng albatta imzo quydirib tasdiqlatishini ta’kidlab o‘tdi. Shu bilan birga, agarda budgetga soliq to‘lovlarini o‘z vaqtida amalga oshirmasa, qo‘srimcha penya va moliyaviy sanktsiyalar qo‘llanilishini va bu MChJning moliyaviy holatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishini tushuntirib, to‘lovlarini amalga oshirishni talab qildi. Biroq, shuncha tushuntirishlarga qaramasdan tijorat banki xodimi uning talabi noto‘g‘ri ekanligini ta’kidlab, to‘lov topshiriqnomalarini qabul qilolmasligini aytib o‘tdi. Agarda mazkur talabdan norozi bo‘lsa, sudga murojaat qilishini tushuntirdi.

#### **Talab qilinadi:**

1. Mazkur holatda tijorat banki xodimining tutgan yo‘li qonuniymi? Fikringizni asoslab bering.
  2. «CONTADOR ALLIANCE» MChJ rahbarining talabini to‘g‘ri deb o‘ylaysizmi? U sudga murojaat qilishga haqlimi.
  3. Ushbu muammoli vaziyat bo‘yicha amaldagi normativ-huquqiy hujjatlardan kelib chiqqan holda o‘z fikringizni keltirib o‘ting va asoslab bering.
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
- 
-



## **2.2. Buxgalteriya hisobining milliy standartlaridagi talablarning qo'llanilishi**

«YULDUZ+» mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ) ning faoliyati ishlab chiqarishga ixtisoslashgan bo'lib, hisobot davrida MChJda mahsulot ishlab chiqarish bilan bog'liq quyidagi xo'jalik operatsiyalari sodir bo'lgan:

1. MChJ omboridan asosiy ishlab chiqarishga 80 000 000 so'mlik materiallar berildi va sarflandi.

2. MChJ xodimlariga ish haqi hisoblandi:

- asosiy ishlab chiqarish xodimlariga – 36 000 000 so'm;
- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
  - ishlarga hisoblangan ish haqidan daromad solig'i hisoblandi (mustaqil hisoblang va hisobga oling);
  - hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg'arib boriladigan pensiya hisob raqamiga ajratma hisoblang.

3. MChJning asosiy vositalariga quyidagicha eskirish hisoblangan:

- Bino – 8 500 000 so'm;
- Tikuv dastgohlari – 2 500 000 so'm;
- Mebel va ofis jihozlari – 480 000 so'm.

4. Tuman elektr ta'minoti korxonasidan scho't-faktura taqdim etildi. Unga ko'ra is'temol qilingan energiya miqdori 600 000 so'mni tashkil etadi. Elektr energiya xarajatlari 80 % ishlab chiqarish va 20 % ma'muriy xarajatlar sifatida tan olindi.

«YULDUZ+» MChJda hisobot davri davomida ishlab chiqarilgan tayyor mahsulot hajmi 1000 donani tashkil etgan.

### **Talab qilinadi:**

1. «YULDUZ+» MChJda ishlab chiqarilgan tayyor mahsulotlar haqiqiy tannarxini aniqlang.

2. Tayyor mahsulotni ishlab chiqarish va omborga qabul qilish bilan bog'liq xo'jalik operatsiyalarini hisobda aks ettiring va bajarilgan hisob-kitoblarni tushuntirib bering.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



## 2.3. Buxgalteriya hisobi va hisobotini tashkil etish

Siz «KICHKINTOY SHIRINLIKHLARI» mas’uliyati cheklangan jamiyati (MChJ)ga buxgalter lavozimiga ishga qabul qilindingiz. Hisobot davrining yanvar oyida sodir bo’lgan xo’jalik operatsiyalarini buxgalteriya hisobida hisobga olishingiz va hisobotini shakllantirishingiz lozim. Chunki, bu Sizning vazifangiz hisoblanadi. Mazkur vazifalarni aniq va to’g’ri bajarishingizga ishonamiz. Omad yor bo’lsin!

**«KICHKINTOY SHIRINLIKHLARI» MChJ qandolat mahsulotlari ishlab chiqarish faoliyati bilan shug’ullanadi. MChJ o’z faoliyatini 2016 yil dekabr oyida boshlagan. MChJda 2021 yil 01 yanvar holatiga quyidagi asosiy vositalari mavjud bo’lgan:**

- Bino: boshlang’ich qiymati 210 000 ming so‘m, eskirish qiymati 40 000 ming so‘m. Tugatish qiymati 10 000 ming so‘m. Xizmat muddati 20 yil. MChJning hisob siyosatiga ko‘ra bino uchun eskirish hisoblashda to‘g’ri chiziq usulidan foydalaniladi. Binoning umumiy hajmi 1000 kv mni tashkil etadi. Binoning 150 kv m qismidan ofis sifatida, qolgan qismi ishlab chiqarish faoliyati maqsadida foydalaniladi. Bino 2016 yil 25 dekabrdan sotib olingan.

- Uskulalar: MChJda umumiy boshlang’ich qiymati 200 000 ming so‘m, eskirish qiymati 151 980 ming so‘m bo’lgan 2 dona qandolat mahsulotlari tayyorlash uchun foydalaniladigan uskuna mavjud. Tikuv dastgohlari uchun eskirish hisoblashda jadallashtirilgan usullardan, ya’ni qoldiqli kamayish usulidan foydalananish ko‘zda tutilgan. Soliq Kodeksining 306-moddasiga ko‘ra uskuna uchun eskirish normasi 15 foiz belgilangan. Uskulalarning barchasi bir vaqtida ya’ni 2016 yil 22 dekabrdan xarid qilingan.

- Mebel va ofis jihozlari: Boshlang’ich qiymati 35850 ming so‘m, eskirish qiymati 14340 ming so‘m. Xizmat muddati 10 yil va tugatish qiymati belgilanmagan. To‘g’ri chiziq usulida eskirish hisoblash belgilangan. Mebel va ofis jihozlari 2016 yil 25 dekabrdan sotib olingan. Mebel va ofis jihozlarining 8/10 qismidan ofis sifatida, qolgan qismi ishlab chiqarish faoliyati maqsadida foydalaniladi.

- Xom-ashyo va meterialar:

Nº	Material turi	O’lchov birligi	Miqdori	Bir birligini bahosi, so‘m	Umumiy qiymati, so‘m
1	Un	kg	2000	3600	7 200 000
2	Margarin	kg	50	35 000	1 750 000
3	Shakar	kg	200	4000	800 000
4	Tuxum	dona	500	700	350 000
<b>Jami</b>			x	x	<b>10 100 000</b>

- Tayyor mahsulot:

Nº	Tayyor mahsulot turi	O’lchov birligi	Miqdori	Bir birligini bahosi, so‘m	Umumiy qiymati, so‘m
1	«Dunyo»	kg	850	15 000	12 750 000
2	«Shirin»	kg	900	18 000	16 200 000
<b>Jami</b>			x	x	<b>28 950 000</b>

MChJ hisob siyosatiga ko‘ra materiallarni baholashning FIFO usuli qo‘llanilishi belgilab qo‘yilgan.

- Boshqa aktiv va passivlari quyidagicha: Ustav kapitali – 276 030 000 so‘m, Budgetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 7 930 000 so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 74 888 000 so‘m, Hisob-kitob schyoti – 80 268 000 so‘m.

### **«KICHKINTOY SHIRINLIKHLARI» MChJda 2021 yil yanvar oyi davomida quyidagi xo‘jalik muomalalari sodir bo‘lgan:**

1. MChJda o‘tkazilgan inventarizatsiya ma’lumotlariga ko‘ra omborda bir birligining qiymati 3600 so‘m bo‘lgan 50 kg un kamomadi aniqlandi. 2 yanvarda aniqlangan kamomad miqdorining 2 barobari miqdorida moddiy javobgar shaxs, ombar mudiridan undirishga qaror qilindi. 5 yanvarda moddiy javobgar shaxs zimmasiga yuklatilgan kamomad summasini naqd pulda to‘ladi. Moddiy javobgar shaxsdan qabul qilib olingan naqd pul mablag‘lari shu kunning o‘zida bankdagi hisob-kitob schyotiga topshirildi.

2. Hisobot davrining 2 yanvarida shartnomaga asosan «HAVAS-Savdo» MChJdan 15 foiz miqdorida avans kelib tushdi. Shu kunning o‘zida ishlab chiqarish tannarxi 28 950 000 so‘m bo‘lgan tayyor mahsulotlar MChJga shartnomaga asosan 39 600 000 so‘m qiymatda topshirildi. Shundan so‘ng olingan avans miqdori hisobga olindi.

3. 5 yanvarda MCHJning budgetga soliqlar bo‘yicha qarzlari hisob-kitob schyotidan tuman soliq inspektsiyasiga o‘tkazib berildi.

4. Xodimlar ish haqisining 50 foizi plastik kartichkalarga o‘tkazib to‘lanishi sababli, 7 yanvarda hisob-kitob schyotidan 5530-»Boshqa maxsus schyot»ga ish haqining 50 % o‘tkazildi. 9 yanvarda maxsus schyotdagi pul mablag‘lari plastik kartichkalarga taqsimot qilindi.

5. MChJ xodimini xizmat safariga yuborish uchun korxona rahbarining bo‘yrug‘iga asosan 1 500 000 so‘m miqdoridagi naqd pul mablag‘i 10 yanvarda hisob-kitob schyotidan olindi. 11 yanvar kuni hisobdor shaxsga xizmat safari uchun avans berildi.

6. MCHJ «Mikrokredit» ATB banki mijozni bo‘lib, ishlab chiqarish jarayonini modernizatsiyalash maqsadida yangi uskuna xarid qilish uchun 2019 yil dekabr oyida 250 000 000 so‘m kredit ajratish to‘g‘risida tijorat bankiga murojat qildi. Tijorat banki mijozning kredit ajratish to‘g‘risidagi arizasi va unga ilova qilingan hujjatlarni o‘rganib chiqib, 2020 yil 20 yanvarda MCHJga 3 yil muddatga kredit ajratishga qaror qildi. Mijoz bilan tuzilgan kredit shartnomasiga muvofiq yillik foiz stavkasi 24 foiz, kredit bo‘yicha foizlar hisobot oyidan keyingi oyning 5 sanasigacha to‘lanishi belgilangan. Kredit bo‘yicha majburiyatlar teng miqdorlarda har 6 oyda to‘lanishi lozim.

7. 11 yanvar kuni «HAVAS-Savdo» MChJdan hisob-kitob schyotiga sotilgan tayyor mahsulotlarning puli kelib tushdi. Shuningdek, «AGRO-EKSPRESS» DUK bilan tuzilgan shartnomaga asosan (shartnoma qiymati – 50 000 000 so‘m) 20 foizi miqdorida bo‘nak o‘tkazib berildi.

8. 15 yanvarda «AGRO-EKSPRESS» DUKdan quyidagi xom-ashyo va materiallар olindi:

<b>№</b>	<b>Material turi</b>	<b>O'Ichov birligi</b>	<b>Miqdori</b>	<b>Bir birligini bahosi, so'm</b>	<b>Umumiy qiymati, so'm</b>
1	Margarin	kg	1000	40 000	40 000 000
2	Shakar	kg	100	6 000	600 000
3	Tuxum	dona	3000	800	2 400 000
4	Un	kg	1750	4000	7 000 000
<b>Jami</b>			<b>1140</b>	<b>x</b>	<b>50 000 000</b>

9. 17 yanvarda ish haqi tarqatish maqsadida hisob-kitob schyotidan naqd pul mablag'lari olindi. 18 yanvarda kassadan ish haqi to'liq tarqatildi.

10. 18 yanvarda xizmat safariga yuborilgan xodim avans hisoboti topshirdi. Avans hisobotiga ko'ra xodim tomonidan sarflangan pul mablag'lari 1 200 000 so'mni tashkil etib, qilingan xarajatlar korxonada urnatilgan me'yordarga mos keladi. Ishlatilmay qolgan pul mablag'larini hisobdor shaxs shaxsiy ehtiyojlari uchun sarflab yuborganligi bois, mazkur pul mablag'lari ish haqidan ushlab qolishlariga rozilik bildirdi. Xizmat safari xarajatlari sotish xarajatlari sifatida hisobga olinadi.

11. Asosiy ishlab chiqarishga mahsulot ishlab chiqarish uchun quyidagi materiallar sarflandi:

<b>№</b>	<b>Material turi</b>	<b>O'l birg</b>	<b>Miqdori</b>	<b>Umumiy qiymati, so'm</b>
1	Margarin	kg	750	29 750 000
2	Shakar	kg	150	600 000
3	Tuxum	dona	3000	2 350 000
	Un	kg	1750	6 300 000
<b>Jami</b>				<b>39 000 000</b>

12. MChJ xodimlariga ish haqi hisoblandi:

- Asosiy ishlab chiqarish xodimlariga – 58 500 000 so'm;
- Ma'muriy xodimlarga – 12 500 000 so'm;
- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi (o'zingiz hisoblang va hisobga oling);
- ishlarga hisoblangan ish haqidan daromad solig'i hisoblandi (o'zingiz hisoblang va hisobga oling);
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga ajratma hisoblandi (o'zingiz hisoblang va hisobga oling).
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg'arib boriladigan pensiya hisob raqamiga ajratma hisoblang.

13. 30 yanvarda MChJning asosiy vositalariga quyidagicha eskirish hisoblangan:

- bino – 834 000 so'm;
- tikuv dastgohlari – 1 200 500 so'm;
- mebel va ofis jihozlari – 298 750 so'm.

14. Tuman elektr ta'minoti korxonasidan schyot-faktura taqdim etildi. Unga ko'ra is'temol qilingan energiya miqdori 300 000 so'mni tashkil etadi. Elektr energiya xarajatlari 85 % i ishlab chiqarish va 15 % i ma'muriy xarajatlar sifatida tan olindi.

15. Tijorat banki bilan tuzilgan shartnomaga ko‘ra, tijorat banki tomonidan ko‘rsatilgan xizmatlar qiymati amalga oshirilgan jami to‘lov summasining 1 % miqdorida belgilangan. Shu bois, tijorat banki tomonidan 30 yanvarda ko‘rsatilgan xizmatlar qiymati (bank xizmati) to‘liq undirib olingan.

16. MChJ hisobot davrida ishlab chiqarish faoliyatidan olingan tayyor mahsulotlarni haqiqiy tannarxida omborga qabul qildi.

17. MChJda jami ishlab chiqarilgan mahsulotlar haqiqiy tannarxida sotishga chiqarildi va xaridorlarga shartnoma asosida jami ishlab chiqarilgan mahsulotlar 180 000 000 so‘mga sotildi.

18. 30 yanvarda xaridorlarga tayyor mahsulotlarni yetkazib berishda «Asilbek-servis» xususiy korxonasi xizmatlaridan foydalanilganligi sababli, transport xizmat qiymati 5 500 000 so‘m sifatida hisobga olindi va shu kunning o‘zida to‘liq hisob-kitob schyotidan o‘tkazib berildi.

19. MChJ aylanmadan olinadigan soliq to‘lovchisi hisoblanadi. Belgilangan soliq stavkasi – 4 %.

### **Topshiriqlar:**

1. «KICKINTOY SHIRINLIKHLARI» MChJ aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing:

#### **«KICKINTOY SHIRINLIKHLARI» mas’uliyati cheklangan jamiyat BUXGALTERIYA BALANSI**

(ming so‘mda)

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
<b>I. Uzoq mud. aktivlar</b>			<b>I. O‘z manbalari</b>		
<b>I bo‘lim jami</b>			<b>I bo‘lim jami</b>		
<b>II Joriy aktivlar</b>			<b>II Majburiyatlar</b>		
<b>II bo‘lim jami</b>			<b>II bo‘lim jami</b>		
<b>B a l a n s</b>			<b>B a l a n s</b>		

2. Hisobot oyida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

## Xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari





### **Tegishli sintetik scho'tlarda xo'jalik operatsiyalarini guruhash**

### 3. Hisobot davri uchun oborot vedomostini tuzing:

OBOROT VEDOMOSTI

4. Hisobot davri oxiriga buxgalteriya balansini (Buxgalteriya balansi 1-sonli shakl yuqorida 1-topshiriqda keltirilgan) va «Moliyaviy natijalar to‘g‘risida»gi hisobotni tuzing.

**«KICHKINTOY SHIRINLIKHLARI» mas’uliyati cheklangan jamiyat  
MOLIYAVIY NATIJALAR TO‘G‘RISIDAGI HISOBOT**

(ming so‘mda)

Ko‘rsatkichlar nomi	Satr kodi	O‘tgan yilning shu davrida		Hisobot davrida	
		Daromad-lar (foyda)	Xarajatlar (zarar)	Daromad-lar (foyda)	Xarajatlar (zarar)
1	2	3	4	5	6
Mahsulot (tovar, ish va xizmat)larni sotishdan sof tushum	010		x		x
Sotilgan mahsulot (tovar, ish va xizmat)larning tannarxi	020	x		x	
Mahsulot (tovar, ish va xizmat)larni sotishning yalpi foydasi (zarari) (satr 010-020)	030				
Davr xarajatlari, jami (satr. 050+060+070+080), shu jumladan	040	x		x	
Sotish xarajatlari	050	x		x	
Ma’muriy xarajatlari	060	x		x	
Boshqa operatsion xarajatlari	070	x		x	
Asosiy faoliyatning boshqa daromadlari	090	x	-	x	-
Asosiy faoliyatning foydasi (zarari) (satr. 030-040+090)	100				
Moliyaviy faoliyatning daromadlari, jami (satr. 120+130+140+150+160), shu jumladan:	110		x		x
Dividendlar shaklidagi daromadlar	120		x		x
Foizlar shaklidagi daromadlar	130		x		x
Uzoq muddatli ijara (moliyaviy lizing)dan daromadlar	140		x		x
Valyuta kursi farqidan daromadlar	150		x		x
Moliyaviy faoliyatning boshqa daromadlari	160		x		x
Umumxo‘jalik faoliyatining foydasi (zarari) (satr. 100+110-170)	220				
Favquloddagi foyda va zararlar	230				
Daromad (foyda) solig‘ini to‘lagunga qadar foyda (zarar) (satr. 220+\-230)	240				
Foyda solig‘i	250	x		x	
Foydadon boshqa soliqlar va yig‘imlar	260	x		x	
Hisobot davrining sof foydasi (zarari) (satr. 240-250-260)	270				

5. «KICHKINTOY SHIRINLIKHLARI» MChJ tomonidan moliyaviy hisobot shakllarini taqdim qilish tartibini tushuntiring.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикасининг “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги Қонуни (Янги таҳрири) - Тошкент, Ўзбекистон 2016 й. <https://lex.uz/acts/2931253>
2. Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия Ҳисобининг Миллий Стандартлари ЎзБАМА нашриёт-ахборот Маркази. –Т.: 2007 й. <https://lex.uz/nsbu>
3. Ўзбекистон Республикасининг қонуни «Электрон рақамли имзо тўғрисида». <https://lex.uz/docs/64467>
4. Ўзбекистон Республикасининг қонуни «Электрон ҳужжат айланishi тўғрисида». <https://lex.uz/docs/165079>
5. Бухгалтерия ҳисобида ҳужжатлар ва ҳужжатлар айлануви тўғрисида Низом. <https://lex.uz/acts/847450>
6. Маҳсулот(иш, хизмат)ларни ишлаб чиқариш ва реализация харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларини шакллантириш тартиби тўғриси”да Низом. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралидаги 54-сон қарори. <https://lex.uz/docs/264422>
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони. <https://lex.uz/docs/3107036>
8. Do'smuratov R.D. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. –Т.: «Fan va texnologiya», 2013. - 476 b.(darslik)
9. Dusmuratov R.D., Boltayev A.S. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. –Т.: «IQTISOD-MOLIYA», 2020. - 250 b.(O'quv qo'llanma)
10. Дусмуратов Р.Д. Теория Бухгалтерского учета. ТошДАУ таҳририят-нашриёт бўлими, 2012. 340 б.
11. An Introduction to Accounting Theory, 1st edition. 2016, UWS, Australia. (darslik)
12. John Pugh. Accounting Theory. The University of Tasmania, 2010. (darslik)

13. Завалишина И. Янгича бухгалтерия хисоби. Тошкент, «Иқти-содиёт ва ҳуқуқ дунёси» 2004.
14. Международные стандарты финансовой отчетности, 2011: издание на русском языке. М.: Аскери –АССА, 2011. -998 с.
15. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета. М. «Финансы и статистика» - 2000. -496 с.
16. Сотиволдиев А., Сотиволдиева Д., Шодибекова Д. Бухгалтернинг изохли луғати. Т.: «NORMA» – 2010. -278 б.
17. Каримов А., Исломов Ф., Авлоқулов А. Бухгалтерия хисоби. -Т.: «Шарқ»НМАК, 2004 й.
18. “Молиявий хисоб-1” ўкув қўлланма Т.: ЎзБАМА 2008.
19. Фуломова Ф.Ф Бухгалтерия хисобини мустақил ўрганиш учун қўлланма. Т.: “NORMA” 2009.
20. Дусмуратов Р.Д. Ўзбекистон Республикаси «Бухгалтерия хисоби тўғрисида» Қонуни (янги таҳрири)га шарҳлар. ТошДАУ таҳририят-нашриёт бўлими, 2019. 60 б.
21. Уразов К.Б., Пўлатов М.Э. Бухгалтерия хисоби. –Т.: «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи», 2020. – 558 б.
22. Интернет сайtlари:  
[www.norma.uz](http://www.norma.uz). – “NORMA-HAMKOR” МЧЖ  
[www.lex.uz](http://www.lex.uz) – O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik milliy ma’lumotlar bazasi

## **QAYDLAR UCHUN**